

**ប្រទេសវៀតណាមត្រូវកែប្រែគល់សិទ្ធិសេរីភាពពេញលេញដល់ព្រះសង្ឃ ទីម សាខន ឡើងវិញ
អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សបានត្រូវដោះលែងពីពន្ធនាគារ តែគេពុំដឹងថាគាត់កំពុងស្ថិតនៅទីណាឡើយ**

(ពីទីក្រុងញូយ៉ក ថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៨) អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស (Human Rights Watch) បានថ្លែងនៅថ្ងៃនេះថា : អាជ្ញាធរវៀតណាមគួរតែលុបចេញជាបន្ទាន់នូវការដាក់កំរិតសេរីភាពណាមួយមកលើព្រះសង្ឃ ទីម សាខន ដែលត្រូវបាន ដោះលែងពីពន្ធនាគារក្នុងប្រទេសវៀតណាមកាលពីថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ កន្លងមកនេះ ។ បច្ចុប្បន្ននេះគេពុំដឹងថាតើ លោក សាខន កំពុងស្ថិតនៅទីណាឡើយ ។ គេបានប្រទះឃើញគាត់ ជាចុងក្រោយដោយមានការអមដំណើរ ពីមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលវៀតណាម ។

កាលពីថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ អាជ្ញាធរក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបានចាប់ខ្លួន និងផ្អាកព្រះសង្ឃសាខន ហើយបញ្ជូនខ្លួន គាត់ទៅកាន់ប្រទេសវៀតណាម ។ នៅថ្ងៃទី៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌក្នុងខេត្ត អាន យ៉ាងបានកាត់ទោស លោក សាខន ដាក់ពន្ធនាគាររយៈពេល១ឆ្នាំ ពីបទល្មើសបំផ្លិចបំផ្លាញឯកភាពជាតិ តាមមាត្រា៨៧នៃច្បាប់ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ វៀតណាម ។ គេបានរាយការណ៍មកថា លោក សាខនពុំមានអ្នកតំណាងការពារខ្លួនតាមផ្លូវច្បាប់ឡើយ នៅក្នុងសវនាការ កាត់ទោសនោះទេ ។ អង្គការសិទ្ធិមនុស្ស Human Rights Watch បាននិយាយថា ការកាត់ទោសលើរូបលោក សាខន ដោយសារហេតុផលខាងនយោបាយនេះ គឺជាការប៉ុនប៉ងបិទបាំងតិចតួចដោយរដ្ឋាភិបាលវៀតណាម និងកម្ពុជា ដើម្បី បញ្ឈប់ការតវ៉ាប្រឆាំងដោយសន្តិវិធីរបស់ជនជាតិភាគតិចខ្មែរក្រោម ដែលកំពុងតែរស់នៅក្នុងប្រទេសទាំងពីរនេះ ។

លោក Brad Adams នាយកអង្គការសិទ្ធិមនុស្ស Human Rights Watch ប្រចាំទ្វីបអាស៊ីបាននិយាយថា : នៅពេល ដែលការដោះលែងរូបគាត់ចេញពីពន្ធនាគារ បានត្រូវគេអបអរសាទរដោយចាត់ទុកគាត់ថា ជាសកម្មជនសន្តិវិធី និងជា អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សនោះ លោក ទីម សាខន មិនគួរនឹងត្រូវគេចាប់ដាក់ពន្ធនាគារ តាំងពីដំបូងនោះឡើយ ហើយឥឡូវ នេះលោក សាខន គួរតែអាចមានលទ្ធភាពធ្វើដំណើរទៅកាន់ទីណា ពេលវេលាណាដែលគាត់ចង់ទៅដោយសេរី ប៉ុន្តែនៅ ពេលនេះ គឺនៅពុំទាន់ច្បាស់លាស់នៅឡើយទេថា គាត់ពិតជាមានសិទ្ធិសេរីភាពយ៉ាងដូច្នោះពិតប្រាកដមែននោះ ។

លោក សាខន មានអាយុ ៤០ឆ្នាំ គាត់គឺជាសមាជិកម្នាក់នៃក្រុមជាតិពន្ធុ ជនជាតិភាគតិចខ្មែរក្រោមម្នាក់ ដែលរស់នៅ ក្នុងភាគខាងត្បូងប្រទេសវៀតណាមផង និងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផង គាត់បានបួសជាព្រះសង្ឃគង់នៅវត្តមួយស្ថិតក្នុង ខេត្តតាកែវនៃប្រទេសកម្ពុជាអស់រយៈពេល១៧ឆ្នាំកន្លងមកហើយ ។ សមាជិកនៃក្រុមសហព័ន្ធខ្មែរកម្ពុជាក្រោមមួយ គឺក្រុមតស៊ូមតិដែលមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិចបានអោយដឹងថា លោក សាខន បានជំរុញអោយមានការគោរព សិទ្ធិប្រជាជនខ្មែរក្រោមយ៉ាងសកម្ម

ហើយលោកក៏បានផ្តល់ទីជំរកនៅក្នុងវត្តដែលលោកគង់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដល់ជនទេសន្តរប្រវេសន៍ ខ្មែរក្រោមមួយ ចំនួន និងអ្នកស្វែងរកសិទ្ធិជ្រកកោនមួយចំនួនទៀត ដែលបានរត់ចាកចេញមកពីប្រទេសវៀតណាមផងដែរ ។

ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើនេះ ការដោះលែងលោក សាខន ចេញពីពន្ធនាគារកាលពីថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនាក្នុងមកបានត្រូវ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលអមដំណើរគាត់ទៅកាន់ស្រុកកំណើតរបស់គាត់នៅក្នុងខេត្តអាន យ៉ាងដែលអង្គការបានរៀបចំពិធីជប់លៀង មួយដើម្បីស្វាគមន៍គាត់នៅទីនោះ ។ គេបានរាយការណ៍មកថា មន្ត្រីនៅក្នុងមូលដ្ឋាននោះបានផ្តល់ដីធ្លីមួយកន្លែង និងផ្ទះដីធ្លី មួយស្ថិតនៅក្នុងខេត្ត អាន យ៉ាង ជូនលោក សា ខន ដើម្បីជាការលើកទឹកចិត្តអោយលោកបន្តស្នាក់នៅក្នុងប្រទេស វៀតណាមតទៅទៀត ។ អ្នកភូមិនានាដែលបានជួបលោក សាខន បាននិយាយថា គាត់ស្លៀកសំលៀកបំពាក់ជាជនស៊ីវិល គឺពុំមែនស្លៀកស្បង់ចិញ្ចឹមរបស់ព្រះសង្ឃឡើយ ហើយគាត់ហាក់មានសុខភាពល្អធម្មតាទេ ។ បន្ទាប់ពីរយៈពេលតែពីរ ឬបី ម៉ោងដែលគាត់ស្ថិតនៅក្នុងភូមិរួចមក អ្នកភូមិបានប្រាប់ថាមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលបានអមដំណើរគាត់ចាកចេញទៅកាន់ទីក្រុង ហូ ជីមិញ ។

លោក Adams បាននិយាយថា: បច្ចុប្បន្ននេះក្នុងពេលដែលលោក ទីម សាខនបានត្រូវដោះលែងពីពន្ធនាគារហើយនោះ រដ្ឋាភិបាលវៀតណាមគួរតែផ្តល់នូវសិទ្ធិសេរីភាពពេញលេញដល់រូបគាត់ឡើងវិញ ។ គាត់គួរតែអាចមានលទ្ធភាពធ្វើដំណើរ បានដោយសេរី ហើយអាចជួបជុំមិត្តភក្តិ និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់បានដោយផ្ទាល់ ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះដែរ រដ្ឋាភិ បាលកម្ពុជាគួរតែធ្វើការបញ្ជាក់អះអាងជាសាធារណៈថា គាត់ក៏មានសេរីភាពនឹងវិលត្រឡប់មកកាន់ប្រទេសកម្ពុជាវិញ ដែលគាត់ក៏ជាពលរដ្ឋកម្ពុជាផងដែរនោះ ។

លោក សាខន បានកើតនៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមភាគខាងត្បូង ប៉ុន្តែគាត់បានមករស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាចាប់តាំងពី ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅក្នុងពេលដែលគាត់ និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់បានរត់គេចចេញពីការវាយប្រយុទ្ធគ្នានៅតាមព្រំដែនរវាង កងទ័ពខ្មែរក្រហម និងកងទ័ពវៀតណាម ។ ដូចគ្នានឹងសមាជិកជនជាតិខ្មែរក្រោមភាគតិចដ៏ទៃទៀត ដែលកំពុងរស់នៅ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែរ លោក សាខន និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ត្រូវបានរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទទួលស្គាល់ថាជាពលរដ្ឋកម្ពុជា ។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០២ ព្រះសង្ឃ សាខន បានត្រូវតំឡើងឋានៈជាព្រះចៅអធិការនៃវត្តភ្នំជិនខាងជើងក្នុងខេត្តតាកែវ ។ វាគឺជាតំណែងមួយដែលមានតែពលរដ្ឋកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះដែលអាចទទួលបាន ដែលតំណែងនេះ តែងតាំងដោយសម្តេចព្រះ មហាអគ្គសង្ឃរាជបិត ទេព វង្ស ។

អាជ្ញាធរកម្ពុជាបានផ្សំព្រះសង្ឃ សាខន នៅក្នុងទីរួមខេត្តតាកែវ កាលពីថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ តាមបញ្ជា របស់សម្តេចសង្ឃ ទេព វង្ស ពីបទចោទប្រកាន់ថាបានរំលោភលើវិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយបានធ្វើអោយខូចខាតដល់ សាមគ្គីភាពរវាងប្រទេសវៀតណាម និងកម្ពុជា ហើយបានប្រើប្រាស់ទីវត្តអារាមដែលលោកគង់នៅដើម្បីធ្វើការឃោសនា

ផ្សព្វផ្សាយ។ ក្រោយពីការចាប់ផ្តើមរួចមក លោក សាខន ត្រូវបានគេចាប់បង្ខំដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងរថយន្តមួយគ្រឿងរបស់ ក្រសួងមហាផ្ទៃកម្ពុជា ហើយបញ្ជូនទៅកាន់ប្រទេសវៀតណាម ជាកន្លែងដែលប៉ូលីសវៀតណាមបានចាប់ខ្លួនគាត់ពីបទឆ្លង ដែនដោយខុសច្បាប់។ ក្រោយមកគេបានធ្វើឯកសារមួយចំនួនដោយបញ្ជាក់ថា លោក សាខន បានស្ម័គ្រចិត្តវិលត្រឡប់មក កាន់ប្រទេសវៀតណាមវិញ។

សារព័ត៌មានដែលគេយល់ថាស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងប្រទេសវៀតណាមបានគូសបញ្ជាក់ថា លោក សាខនបានចែកចាយខិត្តប័ណ្ណ និងខ្សែវីដេអូ ដែលនិយាយអំពីនយោបាយ និងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្មែរក្រោម ពុះព្យួរ ប្រជាជនខ្មែរក្រោមដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមអោយប្តឹងទាមទារ និងធ្វើបាតុកម្មប្រឆាំងនឹងការរឹបអូសយកដីធ្លី របស់ពួកគេ ហើយលោក សាខន ក៏បានធ្វើជាតំណាងអោយសហព័ន្ធខ្មែរកម្ពុជាក្រោមម្នាក់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ។

ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានខែមុនការចាប់ខ្លួនព្រះសង្ឃ សាខន អាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាលក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងវៀតណាម បាន ប្រឈមមុខយ៉ាងតានតឹងនឹងការកើនឡើងនៃការតវ៉ាប្រឆាំងដោយសន្តិវិធីរបស់ព្រះសង្ឃ និងកសិករខ្មែរក្រោមដែលរស់ នៅក្នុងប្រទេសទាំងពីរ ដោយអំពាវនាវអោយមានការបើកអោយទូលាយថែមទៀតនូវសេរីភាពខាងសាសនា និងសិទ្ធិក្នុង ការកាន់កាប់ដីធ្លី។ អ្នកតវ៉ាប្រឆាំងទាំងនោះ ក៏បានអំពាវនាវអោយមានការដោះលែងព្រះសង្ឃខ្មែរក្រោមចំនួន៥អង្គ ទៀត ដែលត្រូវបានគេចាប់ដាក់ក្នុងពន្ធនាគារនៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម បន្ទាប់ពីមានបាតុកម្មដោយសន្តិវិធីមួយ បានកើត ឡើងនៅក្នុងខេត្ត សុក ត្រាង ប្រទេសវៀតណាម កាលពីខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ កន្លងមក។

ការនិរទេសខ្លួនលោក សាខន ទៅកាន់ប្រទេសវៀតណាម គឺជាការរំលោភលើច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ស្តីពីសញ្ជាតិ របស់កម្ពុជា ដែលបានចែងថា៖ ពលរដ្ឋខ្មែរនឹងមិនត្រូវបានគេចាប់បញ្ជូនខ្លួន ហើយនិរទេសទៅកាន់ប្រទេសណាមួយឡើយ លើកលែងតែមានសន្ធិសញ្ញាធ្វើបត្យាប័ននឹងគ្នាទៅវិញទៅមក ហើយដែលសន្ធិសញ្ញាធ្វើបត្យាប័នរវាងប្រទេសកម្ពុជា និង វៀតណាមនៅពុំទាន់មានឡើយ។

អង្គការសិទ្ធិមនុស្ស Human Rights Watch ថ្លែងថា អង្គការនេះមានការព្រួយបារម្ភថា លោក សាខន អាចត្រូវបាន គេកៀបសង្កត់ ឬចាប់បង្ខំអោយវិលត្រឡប់ទៅកាន់ស្រុកកំណើតរបស់លោកវិញ ដោយពុំអនុញ្ញាតអោយលោកវិលទៅ កាន់ទីវត្តអារាមរបស់លោកវិញឡើយ ហើយចាប់ឃុំឃាំងលោកអោយនៅក្នុងផ្ទះដោយស្ថិតនៅក្រោមការយាមកាមរបស់ ប៉ូលីស ដូចករណីការចាប់ឃុំឃាំងព្រះសង្ឃប្រឆាំងដីទ្វេទៀតនៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម ដូចជាករណីការចាប់ឃុំឃាំង អ្នកប្រឆាំងទាំងឡាយដែលមកពីព្រះវិហារព្រះពុទ្ធសាសនាដែលត្រូវបានគេហាមឃាត់នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមនោះ។ តាមការការដោះលែងពីពន្ធនាគារនូវអ្នកទោសនយោបាយ និងអ្នកទោសសាសនា នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមខ្លះ ជួនកាល ត្រូវបានគេយកទៅឃុំឃាំងនៅក្នុងផ្ទះ ឬជាការចាប់ឃុំឃាំងខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ន ក្នុងរយៈពេលពី១ឆ្នាំទៅ៥ឆ្នាំ ដោយ

ស្ថិតក្រោមមាត្រា ៣៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ។ ក្នុងពេលរយៈពេលនោះ ពួកគេស្ថិតនៅក្រោមការឃ្នាំមើល និងការអប់រំឡើងវិញដោយមន្ត្រីមូលដ្ឋាន ហើយពួកគេត្រូវបានដកហូតសិទ្ធិខ្លះៗ ដូចជាសិទ្ធិដើរហើរ សិទ្ធិបោះឆ្នោត ឬធ្វើ ជាតំណាងអង្គការសាសនានា ។

លោក Adams បានបញ្ជាក់ថា៖ ការចាប់ និងការនិរទេសលោក ទីម សាខន គឺធ្វើឡើងខុសច្បាប់ទាំងស្រុង ។ គាត់មិន គួរត្រូវបានគេចាប់ដាក់ពន្ធនាគារដោយសារតែហេតុផលនៃការជំរុញអោយមានការគោរពសិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋ ឬដោយសារ តែការបានធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយនឹងអង្គការតស៊ូមតិអន្តរជាតិណាមួយនោះឡើយ ។ ឥឡូវនេះការធានាអោយ ប្រាកដថា គាត់កំពុងតែមានសេរីភាពទាំងស្រុងនោះ វាគឺជាការងារជាអាទិភាពបំផុត ។